

MAN TAPPAR BORT SIG SJÄLV MAN HITTAR SIG SJÄLV

I CD-häftet till den nyutkomna byllningsskivan *Påtalåtar* skriver Tomas Andersson Wij: "Som alla dom stora förenar Ola Magnell det som på ytan ser ut som motsägelser – han är intellektuell och varm, realist och romantiker, politisk och andlig." Här samtalar Tomas med den nu 60-årige Ola om karriären, livet och motsägelsena.

Text: Tomas Andersson Wij Bild: Adam Haglund

Ola Magnell känner sig lite sjuk. Han backar in i hallen med glansig blick och säger att vi kanske ska undvika att ta i hand. Jag skakar hand med sambon Vera i stället.
– Det är ingen fara med Ola. Kom in!

Första gången jag träffade Ola Magnell – en intervju för Svenska Dagbladet i samband med skivan *Förlovat land*, 1993 – var han inte heller i någon vidare form. Han var mitt inne i en livskris och så trasig att jag hade svårt att överhuvudtaget få kontakt med honom där över representationsmiddagen på KB.

Numeras vistas Ola mestadels på Österlen, två mil från havet och turiststråken, men har behållit den här lägenheten på bullriga S:t Eriksgatan i Stockholm. I ett litet kök med fönster mot gården dukar Vera fram kaffe och smörgåsar.

De är i stan för att fira Olas 60-årsdag. När han skulle fylla 40 flydde han till Key West. Lagom till 50-årsdagen satte han sig på ett plan till Israel. Men när han i januari föreslog en Afrikaresa höll Vera emot. Nu vet han varför. I största hemlighet har det spelats in en skiva till hans ära, *Påtalåtar* (Satellite/Border), där artister i flera generationer gör hans sånger.

"Jag trodde det var det yttre bullret som störde men det var ju lika mycket det inre."

Ola och den nya skivan har firats med fest och konsert på rockklubben Debaser. Därtill har ett stort pressuppbåd be-

stämt sig för att uppmärksamma jubilarerna.

– Jag var totalt ovetande om detta tills för bara några dagar sedan, och lite chockartat var det. Men jag blev oerhört glad. Hur många får uppleva en sån här grej i sin livstid?

De senaste 20 åren har Ola Magnell varit rätt marginaliserad som artist, turnérande och diverse fina stipendier till trots. Det är lätt att glömma vilken stjärna han var i mitten av 1970-talet. Hans debutskiva floppade visserligen men det fanns en låt där som alla plöts-

ligt snackade om – den egensinniga *Påtalåten*. Genom Olas kompis Björn J:son Lindh nådde den Anders Burmans öron.

Som skivbolaget Metronomes delägare och producent hade Anders Burman tagit fram artister som Fred Åkerström, Cornelis, Pugh, John Holm och Siw Malmkvist. Han var en monumental gestalt i svenskt musikliv, en kosmopolit med kontakter överallt som kunde förena det konstnärliga och det kommersiella. Burman introducerade Ola Magnell för Stockholms studiomusikerelit och lät dem husera i Atlantisstudion på Karlbergsvägen sommaren 1975.

Skivan döps till *Nya perspektiv*. Omslaget pryds av artisten i utställda jeans, tighta stövlar och Bröderna Lejonhjärta-frisyr. Han håller handen för munnen men skrattar med ögonen.

Kritikerna är eniga om att plattan är sensationell. Här finns en språklig vighet som svingar lyssnaren högt över den verklighet sångerna skildrar – prestationskulturen, kommersialismen, vänsterns dogmatism, den politiska korrektheten och välfärdssamhällets andliga analfabetism. Det finns en inre spänning i Ola Magnells tidiga sånger som får dem att skena iväg, upp i falsett och ut i raseri och glädjerus.

Nya perspektiv blir en stor succé, även kommersiellt, med låten *Kliff* som lokomotiv.

– *Kliff* låg på Svensktoppen, vilket inte var särskilt poppis bland dem som var hipa och tongivande på den tiden. Det ansågs osolidariskt med rörelsen att ge ut skivor på Metronome. Jag fick på käft för det. Men *Nya perspektiv* gav mig en guldplatta, min enda, och en publik. Plattan fäste inte direkt, men på vårkanten 1976 brakade det loss.

– Jag körde nästan slut på mig själv under de där turnéerna, hade ingen förmåga att sätta gränser på den tiden. Jag kunde sitta på ett tåg med gitarren och när nån bad mig dra en låt så gjorde jag det. Varför gör man sånt mot sig själv? Det var som att jag kände mig redovisningsskyldig på nåt sätt. Tror det kan ha att göra med den repressiva miljö jag vuxit upp i. Det var viktigare med ett korrekt uppträdande än kritiskt tänkande. Till slut litar man inte på sin naturliga känsla för gränser.

– Det var morgonbön i skolan tio i åtta varje morgon. Kom man för sent var porten låst och en lärare satte en bock i sin gröna bok. Tre anmärkningar ledde till sänkt sedebetyg. Den som inte hälsade

tillräckligt artigt på en lärare kunde få en rungande utskällning. Såna hjärtlösheter skapar rädsla som i sin tur skapar ilska – åtminstone i mig.

Hur påverkades du av framgången?

– Jag klarade den inte så bra. Det är den stora paradoxen: Man ställer sig på scen för att få uppmärksamhet, när man sen får den

”Jag har nog varit lite för rädd för kaos tidigare. Kaos är något man måste acceptera.”

pallar man inte alltid. Men min blyghet och överdrivna respekt för musikerna hindrade mig i alla fall från att bli stöddig. Jag kände mig nog lite utanför. Jag

hade svårt för branschjargongen, en turnébuss är inte den idealiska platsen för intellektuellt tankeutbyte.

– Men det var bra för mig att komma ut och få träffa folk och bli lite luttrad. Jag hade vuxit upp på landet med tre äldre systrar, farsan dog när jag var 14. Jag var verkligen inte macho, fast jag boxades. På ett sätt är jag glad över mina systrars inflytande men hade nog behövt bli lite tuffare, mer bestämd. Hursomhelst, jag körde hårt sommaren -76, mycket folkparker och musikföreningar, tills jag fick problem med ryggen.

Anders Burman hade gett sin unge artist ett halvt löfte om att få åka till USA och spela in där. Han kände bra musiker, som Barry Beckett och Jimmy Johnson och kunde ordna studios i flera olika städer. När vinden från *Nya perspektiv* mojnade drog Ola, Anders, Marie Bergman (en annan av Metronomes framgångsrika artister) och teknikern Janne Hansson till Los Angeles.

– Det var som att komma hem. Jag hade lyssnat så mycket på amerikansk musik, jag var helt impregnerad. Musikerna förstod ju inte ett ord av vad jag sjöng men var väldigt lyhörda. De frågade vad låtarna handlade om och gick på känsla.

De amerikanska Ola Magnell-inspelningarna, som delvis utgör skivan *Höstkänning*, är sensationellt bra. Det är svängigt, smakfullt och dynamiskt. Därtill hade Ola skrivit några av sina allra mest helgjutna låtar, som *Pappa* och *Vällingklockan*. Skivan sålde bra, men det gick inte att jämföra med *Nya perspektiv*.

– *Höstkänning* var den platta som var roligast att göra. Minns att jag tänkte: Varför fäster inte den här skivan lika bra, den är ju bättre. Men sånt där förstår man aldrig. Det var med den här plattan som jag märkte att låtarna träffade människor på djupet. Det var en hisnande känsla att botten i mig kunde vara botten i andra, som Ekelöf skriver. Och det är detta som har fått mig att fortsätta göra plattor.

– Är det OK att man blir lite personlig? Jag tror ju på Gud. Inte den straffande gud jag ärvt från mormor. Gud är större än så. Ibland kan jag uppleva hans närvaro som en lugnande röst från en mycket nära vän. Någon som vill ge vägledning utan att döma. I tonåren blev jag

”Det är den stora paradoxen: Man ställer sig på scen för att få uppmärksamhet, när man sen får den pallar man inte alltid.”

ateist men en dag på 70-talet hände nåt märkligt. Det var en regnig januaridag på stan. Jag hade blivit odugligförklarad i mitt tilltänkta yrke (som journalist) och kände mig helt värdelös. Plötsligt fanns Jesus där.

Han talade till mig om sin smärta, sa att lidandet inte är meningslöst och att jag inte är ensam, att många har gått igenom samma sak som jag. Jag hörde ingen röst, det var mer som en svallvåg av känslor och tankar. Det kom plötsligt och jag började gråta där på gatan. En gränslöst vacker motbild till det hårda prestationssamhället.

Berättade du för någon om den här upplevelsen?

– Nej, inte för någon.

Hur ser du på den i dag?

– Jag vill inte kalla det för en frälsningsupplevelse. Men den gav mig verktyg att hantera lidandet. En sorts säkerhetsventil. Men en sådan upplevelse gör inte livet lättare i längden. Man kan be om styrka men jag tror inte att Gud löser våra konflikter, det måste vi göra själva.

Började du be efter det här?

– Det har jag alltid gjort. I alla fall sen jag kom över förnekandet. Men Gud är ingen springpojke. Jag ber mer om kraft och vägledning.

Hur ser du på Jesus i dag?

– Jag har intresserat mig mycket för Jesusgestalten och läst en del, även sådant som skrivits om honom i andra religiösa traditioner. Jag tvivlar på bilden som evangelierna ger av Jesus som Guds enfödde son. Jag tror att vi alla är Guds barn. Jesus var en judisk lärare och hade, såvitt jag förstår, ingen ambition att stifta någon ny religion.

Men det var ändå Jesus som kom till dig den där dagen.

– Ja. Det låter kanske motsägelsefullt men jag upplever det inte så. Jag är övertygad om att han har funnits och lever vidare i någon mening. Sämre förebilder kan man sannerligen ha. Men till skillnad från många skiljer jag mellan Jesus och Gud.

Din karriär har gått väldigt upp och ner, hur har du överlevt mentalt?

– Genom att dra mig undan. Jag har ett omätligt behov av att vara för mig själv. 1998 kände jag att det fick vara nog, jag var *fed up* med Stockholm. Och det var då vi hittade huset i Skåne.

Hur påverkades du av flytten?

– Jag trodde det var det yttre bullret som störde men det var ju lika mycket det inre.

Hänger inte det yttre och inre bullret till viss del ihop?

– Visst, staden triggas adrenalin. Men aggressionerna försvinner inte per automatik i en lugnare miljö. Under ytan har jag ett fruktansvärt temperament. Jag kan sakna pulsen och numera tycker jag det är kul att komma till Stockholm.

”Ta mig tillbaka till Tellus genom tidens orkan, kaoset som skymmer planetens gudomliga plan”, sjunger du i en av mina favoritlåtar, Tillbaka till Tellus. Vad är kaoset för dig?

– När jag inte förstår vad som händer och var jag själv befinner mig. ”You lose yourself, you reappear”, som Dylan sjunger. Man

tappar bort sig själv, man hittar sig själv. Det får man försöka lita på. Jag har nog varit lite för rädd för kaos tidigare. Kaos är något man måste acceptera. Världen har alltid varit kaotisk. Kaos är mycket äldre än du och jag.

Det är becksvalt över Vasastan och trafiken på S:t Eriksgatan har glesnat. Vi tvingas sätta punkt. Ola tar sig för pannan. Fortfarande febrig. Vi bestämmer att vi ska göra klart intervjun via mejl när han och Vera kommit ner till Skåne igen. Några dagar senare får jag ett SMS: ”Ska äta födelsedagsstårta med gratulerande grannar. Har svarat på dina frågor efter bästa förmåga. Hörs. / Ola.”

Hur ser en vanlig dag i ditt liv på Österlen ut?

”Jag vaknar mellan halvsex och halvåtta – efter fyra timmars

sömn. Går till brevlådan och hämtar DN, äter fil men skippar kaffet. Läser tidningen och lyssnar på P1, stänger av när Täppas lagt på. Försöker sova nån timme. Vaknar av telefonen, drar ur jacket. Dricker starkt kaffe och löser Sudoku. Matar fåglarna. Ställer mig på håll och jublar åt en flock steglitsar. Går in och kollar e-posten, får hjärnblödning av alla skräpmejl. Ringer Telia och beställer bredband. Går ut och skottar snö som här på Österlen påminner om cement. Kollar vildsvinsspåren under en alltför kort promenad i permablåsten. Duschar. Tackar ja till ett gig i Köping men glömmmer fråga om gaget. Betalar räkning online. Går till brevlådan och fiskar upp nya. Morrar och tar en dust med sandsäcken i ladan. Uppfinnar en ny dans men pallar bara en halv rond. Spelar gitarr för att skingra melankolin. Får en låtidé och samtidigt dåligt samvete för att jag inte hjälper till i köket. Hackar en lök och undrar varför den inte får mig att gråta. Läger in tvätt. Tar fram dammsugaren som sen står framme resten av veckan för att det ringde just då. Äter middag. Tackar högtidligt sambon för maten. Konstaterar att diskmaskinen läcker. Ringer elfirman som just har stängt. Diskar för hand och skriver i andanom en limerick. Vilar i skymningen. Tar fram guran igen men har glömt hur melodin gick. Huggar ved utan pannlampa. Skåpåter och glor på teve. Sorterar kvitton och läser. Bär in vaden efter att ha stått på byvägen och

”Det gav mig verktyg att hantera lidandet. En sorts säkerhetsventil. Men en sådan upplevelse gör inte livet lättare i längden. Man kan be om styrka men jag tror inte att Gud löser våra konflikter, det måste vi göra själva.”

lystrat efter vildsvin och ugglor under en hotfull himmel. Inte mer snö nu tack! Går in och stänger av teven. Tar en nattpilsner. Går ut och släcker i ladan. Är det möss jag hör? Lommar in i badrummet och upptäcker att jag glömt ladda eltandborsten. Letar efter en gammal hederlig variant. Hittar en jag köpte för sju år sen. Läger mig med en god bok. Mår rätt okej. Släcker. Kommer på att jag glömt hänga upp tvätten. Tänder. Ser att telefonen blinkar. Lyssnar av, glömt ringa folk. Släcker men kan inte somna. Minns melodin. Tänder. Skriver två verser och en halv refräng. Fejkar resten. Ruttar efter sexton genomspelningar. Papperskorgen. Konstaterar att snuset är slut och att även torktumlaren läcker. Tar ut tvätten. Läser. Släcker. Ler vid tanken på födelsedagsfesten. Somnar och drömmer om Jordaniens röda berg.”

I första låten på din senaste skiva Vallmoland sjunger du om hur allting upprepar sig, hur vi ständigt upprepar våra mönster. Konstaterar du det med förtvivlan eller har du försonats med att det är så? Hur tänker du kring människans möjlighet att förändras och vad är det i så fall som i grunden kan förändra henne?

”Tiden är rund. Historien kanske inte upprepar sig men har en tendens att uppvisa likheter. Visst kan jag bli förtvivlad över människor som inte förmår bryta gamla dåliga mönster. Men det är ju bara sina egna man kan ändra på. I detta karriärsamhälle tycks många inte genomgå nån positiv radikal

”Tiden är rund. Historien kanske inte upprepar sig men har en tendens att uppvisa besvärande likheter.”

förändring förrän på ålderns höst. Andra förändras av terapi eller en nyvunnen gudstro. Ibland håller det, ibland inte. Vad gäller religion befinner jag mig själv i limbo – konfessionell hemlöshet. Men jag tror på Gud.”

Hur ser du på inspiration? Söker du upp den eller väntar du ut den?

”Oftast väntar jag. Emellanåt för länge. Ibland tror jag att jag har världsrekord i oskrivna låtar. För 20–30 år sen var det inga problem. Sångerna skrev sig själva. Men medvetenheten om att vara ekonomiskt beroende av spelandet och behovet av förnyelse kan kännas hämmande. Det är lätt att bli stressad när tiden krymper och en turné närmar sig. Men för mig har det aldrig funkant att tvinga sig på musan.”

Ser du nåt mönster – vad dödar inspirationen och vad föder den?

”Nej, jag ser faktiskt inget mönster. Det hör till livets mysterier. Ibland har låtar dykt upp när jag suttit på bussen, utan rimlig anledning. Men det är klart, ekonomisk stress och själödödade bekymmer är ingen bra grogrund. Vackra naturupplevelser kan vara förlösande. Liksom kärlek, i synnerhet olycklig sådan. Det är väl allom bekant.”

Vilka böcker har påverkat dig starkast de senaste åren?

”*Den tunna himnan* av Ludwig Igra som pekar på att omsorg och grymhet kommer ur samma källor inom människan. Under extrema förhållanden kan vem som helst hemfalla åt våld eller välja att blunda för övergrepp. En tunn hinna skiljer våra bästa och sämsta sidor åt. Igra hävdar att hat är en genuin känsla. En viktig insikt, vi är inga helgon. Liknande tankar finns hos Imre Kertész, den ungerske nobelpristagaren. Alla kan bli bödlar. Hans *Fiasko* berörde mig mycket. Huvudpersonen har skrivit en roman som inget förlag vill veta av. Trots möjligheten att fly väljer han att stanna i den totalitära staten, främst för att han inte vill lämna sitt språk. Till allt annat är det en hisnande rolig bok.

Historien om Jesus av Thomas Cahill som placerar Jesus och hans omgivning i sitt historiska sammanhang. Man får även lära känna Paulus. Det var ju främst tack vare honom som evangeliet började spridas över världen. Från början var Jesu lära en inomjudisk angelägenhet. En gammal rabbin lär ha sagt att även kristendomen är en sorts judendom. *Jesus, jude eller kristen* av Allan Garellick ifrågasätter den vedertagna bilden av Kristus. Under första århundradet försökte judar övertyga andra judar om att Jesus var den Messias som skulle komma. I evangelierna hänvisas ofta till Gamla testamentet. Bibeln består ju inte bara av det Nya.

Vill jag garva läser jag *Hösten i Peking* av Boris Vian eller *Lokföraren och andra berättelser* av Jean Ferry – mycket speciella böcker. *Falstaff Fakirs bästa* står jag också ut med. Och Paasilinnas *Kollektivt självmord* är sanslös.

Sen försöker jag läsa rubbet av Stig Claesson. Favoriterna hittills är *Västgötagret*, *Knut Selma Johansson, Eko av en vår*, *Vad man ser och hedrar* och *Svart asfalt grönt gräs*. Vad vore livet utan Slas?

Har du förresten spanat in *Dårskaper i Brooklyn* av Paul Auster?”

Du slog ju igenom ungefär samtidigt som Ulf Lundell och folk som var med då har berättat att det fanns två publikläger, ett för Magnell och ett för Lundell. Hur upplevde du era olika identiteter, var konkurrensen påtaglig?

”Jag debuterade något år före Lundell. Hans output och engagemang utan pekpinnar upplevde jag som positivt. Hans framgångar likaså. Nu är det längesen jag lyssnade. Att det fanns två läger har gått mig förbi. Var det verkligen så? Hursomhelst försöker jag undvika att se kolleger som konkurrenter. Alla har sin egenart.”

Hur ser du på åldrandet – vad är positivt och vad är negativt?

”Det är en del av livet. Man blommar och vissnar och bär förhoppningsvis frukt. Naturens gång är varken positiv eller negativ. När den dan kommer ska ingen behöva skämmas över att förlora kroppsfunctionerna. Man är lika mycket människa för det. Jag vill gärna rekommendera *Edith Amalia*, Stefan Demerts ömsinta dikt-bok om sin åldrade mamma.”

Avslutningsvis, vad är grejen med limerickar?

”Häromåret fick jag en sms-limerick från en kompis, Göran. På lattjo skrev jag en egen och returnerade. Sen duellerade vi ett par månader. Det är allt. Här är en:

En präst som predikat i Skagen
Fick älskog i blick mitt på dagen
Men prästfrun sa: Nej
Attraktion eller ej
Gud vet att den sticks, den där kragen

Eller kanske den som lästes upp på festen i måndags:

En usel poet från Tasjkent
Fick alltid igen vad han sänt
Till folk och förlag
Tills han plötsligt en dag
Fick jobb som kulturrecensent”